# ARCHAIC LEXICAL ELEMENTS IN THE UNIVERSAL CHRONICLE BY MIHAIL MOXA

**Iuliana Valentina BOBOACĂ**
University of Pitești

*Abstract: The analysis of archaic elements in Old Romanian language (XVIIth century), in terms of linguistics, seeks both a description of the phenomenon under literary norms of the time, but also a reference to the situation in current Romanian language.*

*Keywords: archaic, borrowing, slavic, linguistics, language.*

*Limba n'are niciun caracter regional, ci e vădit adaptată după aceia din cărțile bisericești: nu arare ori se întîlnesc și arhaismele din acestea, precum și condiționalul cu **să**, întrebuințarea unor perfecte simple învechite, că **feaciu,** și a unor cuvinte anticvate, precum sunt **mesereare**, **cărtulariu**, ș.a.*
*N. Iorga*[1]

1. Un capitol captivant al istoriei limbii române îl constituie vechile scrieri. Primul manuscris al celei mai vechi cronici scrise în limba română este datat din anul 1620 și aparține călugărului vâlcean Mihail Moxa. Pare surprinzător, dar cercetarea limbii române literare din secolul al XVII-lea amintește în treacăt de relevanţa lingvistică a textului istoriografic analizat. Astfel, în *Istoria limbii române literare* (Alexandru Rosetti, Boris Cazacu, Liviu Onu, Bucureşti, 1981), se acordă o importanţă foarte mare literaturii istoriografice originale, începându-se cu *Letopiseţul Ţării Moldovei,* realizat de Grigore Ureche, dar acesta este scris cu circa două decenii după *Cronica universală* a lui Mihail Moxa, iar copiile sunt mult mai târzii. În mod similar, *Istoria limbii române literare* (St . Munteanu, V. Ţâra, 1983) face referinţe destul de sumare, amintind doar existenţa operei, iar la cercetarea stilurilor funcţionale se începe, pe baza unei motivaţii restrictive, cu opera lui Dimitrie Cantemir. Nu s-a luat în calcul traducerea lui Mihail Moxa, dar aceasta prezintă un pas important de eliberare de canoanele traducerilor religioase, şi, în acelaşi timp, de elemente de originalitate în interpretarea fenomenului istoric: „apreciem saltul pe care-l realizează Mihail Moxa... dându-ne o sinteză istoriografică de largă cuprindere, constând în transpunerea în româneşte, după un plan propriu, într-o redactare cu elemente de originalitate, a mai multor izvoare bizantino – slave”[2].

1.1. Meritul lui B. P. Hasdeu în ceea ce privește textul cronicii nu se cuantifică doar în tipărirea acestuia în primul volum al monumentalei opere *Cuvente den bătrâni,* cât mai ales în minuțioasele observații lingvistice cuprinse în *Notanda,* partea de încheiere. În opinia sa, limba călugărului nu e cu nimic mai prejos decât a cronicarilor, vechimea sa constituind un avantaj[3].

1.2. Importanţa acestei cronici constă în primul rând în vechimea ei: este prima scriere istoriografică în limba română care s-a păstrat. Chiar textele religioase s-au realizat ca traduceri în număr mic până la acea dată, oferind baza de studiu a altei modalităţi de manifestare a limbii române în afara textelor religioase.

[1] Iorga, 1925: 237.
[2] G. Mihăilă, în introducerea *Cronicii universale*, 1989: 27.
[3] Hasdeu, 1983: 302.



BDD-A21848 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:43 UTC)

Corespunzător conţinutului său tematic, deşi a fost realizată de o personalitate religioasă, traducerea şi combinarea surselor istoriografice pe care le reprezintă nu se supune determinărilor canonice la care erau supuse textele cu mesaj biblic, ce se înscriau într-o anumită tradiţie a echivalărilor lexicale şi structurale care nu putea fi încălcată.

2. Aparţinând unui text istoriografic şi nefiind o cronică autohtonă de tipul cronicilor brâncoveneşti de mai târziu, în care subiectivitatea cronicarilor şi stilul encomiastic le apropiau mai mult de stilul beletristic, textul cronografului de la Govora iniţiază cu succes stilul ştiinţific în cultura română, în care autorul este preocupat nu să transpună adevărul în altă lumină decât cea reală, pentru a rămâne în graţiile personalităţilor istorice, ci de obiectivitatea lui, de adecvarea lui la mesajul transmis de textele sursă.

2.1. O lucrare istoriografică originală, având însă caracter encomiastic, fusese realizată mai înainte, pe la 1600 (este vorba de *Cronica lui Mihai Viteazul*, scrisă de Teodosie Rudeanu), care însă nu s-a păstrat decât în referinţe colaterale şi în redacţii târzii.

Tot în direcţia diversificării stilurilor funcţionale, care contribuiau în mod convergent la consolidarea normelor limbii literare, se poate vorbi de traducerea, în jurul anului 1620 a unor cărţi populare importante ca *Alexandria*, *Floarea darurilor* şi *Rujdeniţa*.

2.2. Principalul obiectiv al acestor scrieri, în special al celor ştiinţifice, era să depăşească o anumită stare de conservatorism a lexicului, lipsa de perspectivă spre modernizarea şi occidentalizarea lui. În acest sens, cercetătorii au subliniat: „Compartimentul cel mai vitregit de pe urma întinsei epoci de nefolosire sistematică în scris a limbii române, a fost, fără îndoială, vocabularul. Îndelungatul contact cu un mediu cultural neromanic, precum şi strânsa relaţie cu slavona, folosită exclusiv în biserică şi administraţie, cu celelalte limbi de cultură din Europa, au defavorizat sute de ani dezvoltarea lexicului românesc literar”[4].

3. Când se studiază un text de limbă veche, ies la iveală două fapte de limbă: cele care se încadrau în norma epocii și cele care încă se regăsesc în uzul actual al vorbitorilor, fiind incluse în norma dominantă. În studiul de față, am avut în perspectivă faptele care țin de norma epocii și anume elementele lexicale arhaice, termeni care nu se mai găsesc în lexicul cotidian al vorbitorilor. În ceea ce privește limba cronicii, cercetătorii au notat că „adaptată după aceea din cărțile bisericești, nu conține caractere regionale, ci doar unele arhaisme”.[5] Dar, după aproape patru sute de ani, cuvintele care atunci erau neologisme, ca de altfel și o parte din termenii curent folosiți, au devenit arhaisme, ce constituie obiectul de studiu al prezentului articol.

3.1. Termenii arhaici care au atras mai mult atenția sunt scrișI în ordine alfabetică:

**a:** *aciuară* = adunară (11v: 103); *adoară* = a doua oară (125r: 192); *adurmi* (7v: 101); *adurmire* = moarte (47r: 133); *agaréni* = mahomedani (114r: 185); *aimentrea* = alminteri (66r: 150); *andali* = vandali (58v: 145); *aorea* = uneori (149v: 213); *aravléni* = arabi (156r: 222); *arăduce* = a se asemăna (47r: 134); *arbănași* = albanezi (155r: 221); *arepile* = aripile (28v: 118); *aromi* = amăgi (8v: 101); *arumitori* = amăgitori (93r: 171); *asiriilor* = asirienilor (13v: 105); *avgust* = august (52v: 135);

**b:** *balamuților* = amăgitorilor (108v: 181); *bidiviu* = *armăsar* (111v: 183); *birnic* = plătitor de bir, supus (148r: 212); *blagoc[e]stiv* = evlavios (46r: 133); *blagodarenie* = recunoștință (110r: 182); *blaznă* = prostuț (39v: 127); *bodzilor* = zeilor (13v: 104); *boiarin* = boier (36v: 125); *brudii* = tineri (105r: 179); *bucin* = bucium (30v: 120); *bură* = furtună (135v: 200), slav. *burnica;*

**c:** *capiște* = templu, biserică neortodoxă (32v: 121); *caraimani* = locuitori ai Caramaniei, arabi (83v: 164) *careaș* = fiecare (6v: 100); *căce* = căci (91r: 169); *cărtularii* = cărturari (37r: 126); *cerbicea* = ceafa (72r: 154); *cerșu* = ceru (36v: 125);*Ceurul* = care se

[4] *ILRL1*, 1983: 76.
[5] Mihăescu, 2006: 27.



BDD-A21848 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:43 UTC)

uită strâmb (64v: 149); *chear* = limpede (106r: 180); *chicnos* = lebădă (99v: 176); *chila* = măsură pentru cereale 686 l. (125r: 192); *chindinar* = măsură pentru greutate, 150 de litre (108r: 181); *chir* = domnule (139v: 203); *chiteala* = socoteala (96r: 173); *cin* = luntre (29v: 119); *ciudese* = minuni (37v: 126); *cândai* = când sau dacă (116r: 186); *cîrcimăriia*, v. = specula (42v: 130); *coperit* (5r: 99); *crăgul* = orbita (12v: 104); *crédere* = credință (103r: 178); *cristoșii* = cruciații (154v: 220); *culvie* = colivie (116v: 186); *cumeneca* = împrtășea (109r: 182); *curătoare* = curgătoare (6v: 100); *curundu* = curând (50r: 141);

**d:** *dajde* = bir (37r: 126); *dealĕ* = faptă (71v: 154); *dejgheță* = dezgheță (104r: 179); *delunga* = alunga (150r: 214); *demăneață* = dimineață (52v: 135); *dencătruo* = unde (79v: 159); *deregători* = conducători (12v: 104); *a derepta* = a conduce (42r: 130); *dîriia* = zgâria (23r: 115); *dosadă* = osteneală (74v: 156); *dosădiia* = chinuia (133r: 198); *durori* = dureri (9v: 101), substantivele în **-or** sunt legate în linie generală de verbele în **-ea,** acestea dispar treptat (cazul lui *duroare*)[6];

**e:** *eftenșugul* = generozitatea (104r: 179); *evnuhului* = eunucului (124r: 191); *ezi* = a stăvili (104v: 179);

**f:** *fares* = împărțit, cuvânt chaldean – *upfarsin*, gr. *pháres* (18r: 109); *fățărie* = părtinire (132v: 197); *féce* = făcu (86v: 166); *fevruarie* = februarie (31r: 120); *fiastru* = fiu vitreg (109v: 182); *fierile* (5v: 99); *frighii* = frigienii (23v: 124); *frîmseță* = îmfrumuseță (5r: 99); *frîmséțea* = frumusețea (5r: 99); *fromoșel* = frumușel (21v: 114); *furtunaților* = loviți de furtună (140r: 203); *furtușaguri* = furtișaguri (13v: 104);

**g:** *gadinile* (6v: 99); *gătéje* = lemne (90r: 168); *ghenuarie* = ianuarie (31r: 120); *Gora* = munte, cuvânt slavon (124v: 192); *gustăreț* = gurmand (77v: 158);

**h:** *hadîm* = eunuc (123v: 191); *hagan* = conducător al avarilor (75r: 157); *haldianii* = locuitorii Chaldeei (79r: 159); *haraciu* = tribut (94r: 171), turcă *harač,* Șăineanu; *hersonénilor* = locuitorilor Chersonului (85v: 165); *hitlean* = viclean (60r: 146); *hitleniia* = vicleniia (8v: 101); *hitlenșug* = vicleșug (24r: 116); *hlapi* = desfrânați (94v: 171); *hrăbori* = viteji (24r: 116); *hule* = injurii (44v: 131); *hvală* = fală (147r: 212), a fost pronunțat așa acum câteva sute de ani, azi se pronunță *fală*;

**i:** *ian* = iată (63v: 148); *ijdăriia* = scornea (91r: 169); *ipat* = consul (33r: 122); *iubeață* = ușuratică (133r: 198); *iuboste* = de dragoste (109r: 182); *iverii* = ivireni (128r: 194); *izrailii* = evrei (16r: 107); *izvoade* = izvoare (140r: 203);

**î**: *îmblat* = umblat (80r: 160); *împrocica* = bombarda (150r: 214); *împută* = mustră (22v: 115); *înfîrtăți* = înfrăți (60v: 146); *îngreoia* = îngreuna (70r: 153); *întoarne* = întoarcă (47r: 133); *învenseră* = învinseră (147v: 212); *învăscu* = înveșmântă (9v: 101);

**j:** *jărtăvnic* = masa din altar (141r: 205); *județ* = judecată (33r: 122);

**l:** *lăcrămi* = lacrimi (70r: 153); *lature* = latură (55r: 138); *liubovul* = iubirea (124r: 191); *liviani* = libieni (63r: 148);

**m:** *mangîr[i]* = veche monedă turcească (66r: 150); *mănuntaele* = organele genitale bărbătești (107r: 181); *méseră* = săracă (60v: 146); *meserére* = funcție (33r: 122); *mestii* = încălțămintea fără toc (65v: 150); *miază-vară* = mijocul verii (52v: 135); *midénii* = locuitorii Mediei (17r: 108); *miiare* = miere (105v: 180); *mirizmă* = mireasmă (6v: 100); *mirtic* = plată (76r: 157); *misii* = locuitorii Moesiei (23v: 116); *misiréni* = egipteni (156r: 222); *mîglisiră* = înșelară (93r: 171); *mînat* = dus (20v: 114); *mîncăturile* = exploatările (16r: 107); *moștile* = moaștele (92r: 170); *muncitoriul* = tiranul (78r: 159);

**n:** *năemi* = angajă (84v: 165); *năpraznă* = neașteptat (59r: 145); *nărod* = popor (143v: 208); are etimologie neclară, s-ar părea că e slavon; *năsilnică* = violentă (88v: 167);

[6] Graur, 1963: 154.



BDD-A21848 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:43 UTC)

*nepotrébnice* = netrebnice (93r: 171); *neştine* = cineva (104r: 179); *nevoiia* = se silea (14v: 105); *nuori* = nori (105v: 179), hiatul **u-o** e general[7];

**o:** *obidi* = asupri (71v: 154); *ochian* = ocean (52r: 135); *ocină* = proprietate (126v: 193); *ogodească* = mulţumescă (16r: 107); *ogodnic* = binevoitor (42r: 130); *olovirne* = stofe de purpură (126r: 193); *omilenie* = smerenie (65v: 150); *osebiia* = izola (52v: 135); *otravnic* = otrăvitor (91r: 169);

**p:** *painjin* = păianjen (101v: 177); *pară* = flacără (26r: 117); *pardos* = panteră (47r: 134); *paşu* = paşă (154v: 220); *paşmagii* = pantofii fără călcâi (65v: 150); *patrierşie* = patriarh (89r: 168); *patrichie* = patriciu, adjunctul împăratului (62r: 147); *păcurari* = păstori (131r: 196); *păsărue* = pasăre (116v: 186); *păscarii* = pescari (140r: 203); *perper* = monedă bizantină de aur (75v: 157); *pestează* = întârziere (22r: 115); *piezi* = semne prevestitoare (137v: 201); *piialea* = pielea (72r: 154); *pîrgari* = jurați (33r: 122); *pîrîşii* = reclamanți (107r: 181); *plaz* = prezicere (27v: 118); *plean* = pradă (144v: 209); *plévniţă* = magazie pentru pleavă (54v: 137); *pobedi* = învinge (35r: 124); *podoabă* = asemănare, fel (7v: 100); *pohtele* = poftele (129v: 195); *pomet* = livadă (132r: 197); *poncişa* = încrucişa (134r: 199); *ponos* = nume rău (101r: 177); *ponoslu* = ocară (103r: 178); *ponoslui*, = mustră (9v: 101); *prahul* = praful (133r: 198); *pravoslavie* = ortodoxie (92v: 171); *pravoslavnici* = ortodocşi (81v: 161); *precupeşti* = speculezi (104r: 179); *prepuitoriu* = bănuitor (129r: 195); *prepuse* = bănuise (59r: 145); *pridădi* = cuceri (20r: 112); *prietniciia* = prietenia (120v: 189); *prihană* = învinuire (117v: 186); *priitoriu* = binevoitor (108v: 181); *primblă* = plimbă (44r: 131); *pristanişte* = port (139v: 203); *priveghitorii* = paznicii (65v: 150); *procică* = ţintă (78v: 159); *procleat* = blestemat (123v: 191); *protivi* = urmă (9r: 101); *purcése* = pornise (14v: 105);

**r:** *răsunul* = răsunetul (128r: 194), *răbduriv* = răbdător (44r: 131)

**s:** *sacalaşe* = tunuri mici (150v: 214); *săbor* = conciliu (48r: 139); *sărăcini* = arabi (82r: 162); *săva* = măcar (125v: 193); *scandala* = necazul (97v: 174); *scripiia* = sclipea (147r: 212); *sechiraşu* = vizitiu (108v: 181); *secriu* = sicriu (37r: 125); *sélină* = ţelină (27v: 118); *septevrie* = septembrie (140r: 203); *sfitoc* = codex (90v: 168); *siracusi* = locuitori ai Siracusei (79v: 159); *sireap* = iute (39r: 127); *siripi* = iuți (135v: 200); *sîmt* = sunt (30r: 120); *sméren* = modest (130v: 196); *smîrzi* = bărbați de origine obscură (108r: 181); *solunénii* = locuitorii Salonicului (50r: 141); *soţ* = soție (8r: 101); *spaie* = sperie (112r: 183); *spărtigos* = murdar (111r: 183); *sp[ă]senie* = mântuire (51v: 143); *stîlp* = Turnul Babel (13r: 104); *stîlpări* = crengi (90v: 169); *sulinariul* = canal (84v: 165); *supt* = sub (9v: 101); *svatul* (87r: 166); *s[ve]ti* = sfântul (40r: 128); *svinéţe* = puşti primitive (150v: 214); *svîrşitul* = sfârşitul (139v: 203);

**ş:** *şchéi* = bulgari (93v: 171); *şipocul* = cursul apei (105v: 180); *şopte* = calomnii (137r: 201);

**t:** *talere* = vase de metal (46v: 133); *taraşi* = beţe pentru vânătoare (122v: 190); *tinăiubi* (4v: 99); *thekel* = cuvânt chaldean, cântărit (18r: 109); *ticăiţi* = ticăloşi (123r: 190); *ticseu* = chimir (91v: 169); *timpinară* = întâlnire (80r: 160); *timpinat* = întâmpinare (86r: 166); *trăbăcie* = catapultă (149v: 213); *tremiţă* = trimită (51v: 142); *trufă* = trufie (72r: 154); *tunat* = tunet (65v: 150); *turtéle* = tufă mică, arbuşti (9v: 101); *tutindenea* = pretutindeni (134r: 199);

**ţ:** *ţelenit* = înţelenit (92v: 171); *ţiţă* = sân (110v: 182);

**u:** *uidi* = scăpă (117v: 186); *urşenic* = catifea (127v: 194); *usebi* = separat (129v: 195);

**v:** *văluiia* = persecuta (102v: 178); *vătămătura* = rana (117v: 186); *véstnic* = vestitor (112r: 183); *vetrilă* = pânză de corabie (135v: 200); *viia* = trăia (59r: 145); *viiatnici* = viețuitori (8r: 101); *vistearíul* = visteria (66v: 150); *vivor* = vifor (59r: 145); *vizetlean* = nebun

[7] *ILRL*, 1997: 198.



BDD-A21848 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:43 UTC)

(83r: 163); *vînsla* = vâsla (139v: 203); *vîrcolăcie* = răutate (65v/66r: 150); *vîrh* = vârf (52v: 135); *vîrtejişi* = întorseşi (112v: 184); *vîrtélniţă* = curse de cai (108v: 181); *volnic* = liber (108v: 181); *vorovi* = vorbi (52v: 135);

**z:** *zavistiia* = răutatea (10r: 101); *zmîci* = smuci (22v: 115); *zua* (5r: 99).

Pe baza acestui material faptic, se pot face o serie de deducţii.

3.2. Cele mai numeroase elemente sunt cele care au la bază un etimon vechi slav sau slav cărturăresc: *blagocestiv, blagodarenie, blagoslovi, gora, precista, pristanişte, sveti, sfitoc.* Termenii de origine greacă sunt puţini în comparaţie cu cei de origine slavă: *chicnos, fita, ipat, pardos, Teofil.* O frecvenţă mai mică o au cuvintele care se explică atât prin slavonă, cât şi prin neogreacă: *evnuh, filosof, ochian.* Dintre elementele de origine maghiară, mai ocurente sunt cuvinte ca: *pârcălab, pârgar,* iar extrem de redus este numărul termenilor de origine romanică (latină – pătrunşi prin intermediul maghiarei, polonei, germanei, mediaţi de regulă de neogreacă, polonă, sârbă): *a lega* (< pol.< lat.), *maghistru* (< pol.< lat.), *trăbăcie* (< it.). O categorie de termeni culţi religioşi sunt folosiţi şi în secolele următoare: *aer, filosof/ filosofie, milă* [8].

Unele dintre neologisme de atunci au devenit foarte populare, fiind asimilate fondului lexical: *blagodarenie, blagoslovi, ciudese, jărtăvnic.*

3.2.1. Intraţi în limbă prin forme apropiate de etimon, termenii au fost în timp asimilaţi. Aşa se întâmplă că avem în cadrul aceleiaşi scrieri variante ale aceluiaşi termen, cea cultă şi cea populară, impunându-se, de regulă, cea din urmă. Formele multiple şi oscilante sunt cauzate de adaptările formale şi semantice. Astfel, pentru un substantiv de tipul *furtună* (135v: 200), avem şi forma *fortună* (98r: 174); pentru pronumele personal *el* (12v: 103), avem şi forma *elu* (111r: 183); pentru verbul *primbla* (44r: 131), există *prembla* (53r: 135); pentru adverbul *când* (10v: 102), sunt ocurente şi formele *cându* (37r: 125) şi *cândai* (116r: 186); pentru prepoziţia *preste* (13r: 104), se întâlneşte în text şi forma *prespre* (40r: 128); pentru interjecţia *ian* (63v: 148), există şi *iani* (52r: 135) ş.a.

3.2.2. Constituirea unui nucleu terminologic literar s-a făcut cu ajutorul unor împrumuturi mai vechi care au fost folosite în texte diverse. Sunt, pe de-o parte, termenii bisericeşti de tipul: *apostol, arhanghel, arhiepiscop, blagoslovi, idol, mitropolit, patrierşie – patriarh, proroc/proroci/prorocie, proslăvi, săbor – sobor;* şi termeni administrativi, pe de altă parte: *logofet, vistiariu, postelnic,* astfel, ei sunt ocurenţi în mai toate textele aparţinând secolului al XVII-lea[9].

În ceea ce priveşte răspândirea lor pe teritoriul ţării, există elemente neogreceşti care sunt consemnate doar în scrieri sudice (*evnuh, perper, jelui/jăluia*), iar elemente pătrunse prin maghiară se întâlnesc în textele nordice din Transilvania sau Moldova (*aprod, gilălui, hotnogiu, joltar, varmegie*), cuvinte polone şi ruseşti au ca zonă specifică de răspândire Moldova (*canun, ispisoc, şoltuz*), dar se întâlnesc şi în *Cronică – legat, maghistru.* O explicaţie pentru repartiţia restrânsă a unor termeni pe teritoriul României o constituie „utilizarea ca limbă de cult sau de curte a slavonei (mai ales în Muntenia şi Moldova), respectiv a latinei (în Transilvania)”[10].

3.3. Uneori se constată presiunea sistemului limbii române, care a impus adaptarea unor forme, în mod similar cu termenii latini moşteniţi sau cu împrumuturi vechi: **a** aton > **ă** în *blagodări* (cf. *blagodarenie*), *cărtulariu* (cf. *cartular*)*; călugăr* (cf. *calugăr*); *pătriarh* (cf. *patriarh*).

[8] *ILRL*, 1997: 200.
[9] *ibidem*: 203.

[10] *ILRL*, 1997: 203.



BDD-A21848 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:43 UTC)

Anumite elemente împrumutate, datorită caracterului lor livresc, sunt urmate de explicații: *acesta dentîiu-l chema Serbie, iară românește Șerb, că născuse dentr-o roabă* (31v: 121); *Și puseră nume besérecіei Capitol, și de atunce pînă acum noi chemăm besérecile latinești românește capiște.* (32v: 121); *El porunci pretutindenea să le dea pace, ca să-ș ție légea; pentru acéea-l chema blagoc[e]stiv.* (46r: 133); *jafuri, furtușaguri* (13v: 104); *leu, pardos, tigr* (47v: 134); *1200 de chindinare de aur – un chindinar iaste 150 de litre* (108r: 181).

4. Din punct de vedere lingvistic, textul cronicii este un material foarte valoros, deoarece prezintă multe particularități care sunt demne de studiat, pentru o mai bună înțelegere a evoluției limbii române. Din multitudinea de exemple date, se poate constata că în limbajul călugărului vâlcean erau ocurente atât neologisme (marea parte din slavă, limba de cult în Oltenia fiind slavona), regionalisme (fie sudice – *aromi, arumitor, hadâm, hlap, paşmag, spărtigos* ș.a, fie nordice – *plaz, plăzuit, plăzuitură, șerb, românește* etc.), cât și arhaisme (*aorea, cărtulariu, cerșu, féce*).

5. **BIBLIOGRAFIE:**

Moxa, M., 1989 – Moxalie, *Cronica universală*, (Ediție G. Mihăilă), București, Editura Minerva.

Graur, Al., 1963 – *Etimologii românești,* București, Editura Academiei Republicii Populare Romîne.

Hasdeu, B.P., 1983 – *Cuvente den bătrîni, I,* București, Editura Didactică și Pedagogică.

*ILRL1*, 1983 –*Istoria limbii române literare* (St . Munteanu, V. Țâra), Bucureşti, Editura Didactică și Pedagogică.

*ILRL2,* 1997 – *Istoria limbii române literare, Epoca veche (1532-1780)* – coord. I. Gheție, București, Editura Academiei Române.

Iorga, N., 1925 – *Istoria literaturii românești*, Ediția a II-a revăzută și larg întregită, București, Editura librăriei Pavel Suru, Calea Victoriei 73.

Mihăescu, D., 2006 – *Cronografele românești*, București, Editura Academiei Române.

NOTĂ:

Această cercetare a fost efectuată prin Proiectul POSDRU/159/1.5/S/138963 – „Performanţă sustenabilă în cercetarea doctorală şi post doctorală - PERFORM”, cofinanţat de Fondul Social European.



BDD-A21848 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:43 UTC)